

CONTRA L'ESQUINÇAMENT DEL SABER

Marc Baldó

Al voltant d'una tesi sobre l'Albufera de València

Historiadors i geògrafs hem d'aturar-nos un moment, i reflexionar sobre una tesi doctoral estimulante llegida a la Facultat de Geografia i Història el passat juliol. L'autor és Carles Sanchis i Ibor; el tema, "Evolució històrica del regadiu i canvi ambiental en l'espai de l'Albufera de València"; els directors, Joan Mateu Bellés, geògraf, i Juan Marco Segura, enginyer.

L'interès s'amaga en el plantejament i resolució del problema proposat: l'evolució històrica i el canvi ambiental en l'Albufera des de l'època de la conquesta fins a la de Blasco Ibáñez. Sanchis analitza la gestió secular d'un ecosistema, on l'acció humana intervé i el modifica radicalment, segons l'autor. Es reconstrueix ací, pas a pas, segle a segle, el *paisatge* que va de València a Cullera. La investigació, sense deixar de ser de geografia, ho és també d'història.

En efecte, reconstruir el paisatge albuferenc comporta explicar com es forma i es modifica, com hi repercuteix l'acció humana, la colonització agrària, el regadiu, la pesca, la cacera, les salines, el control que es fa —que fan els homes— de l'estany, la intervenció en la gola, les institucions que es creen per aprofitar i regular la llacuna, el sistema econòmic, el fiscal... Medi natural i acció humana se'ns presenten ací en íntima connexió, en interacció. L'antropització de l'Albufera és la més diàfana i documentada conclusió: el pas de l'Albufera dels pescadors a la dels arrossers, l'expansió del regadiu i els efectes d'aquest en l'estany, la intervenció en la gola, els emfiteutes, els aterraments... L'Albufera de València, en fi, és alhora un "artefacte cultural i sistema natural", diu l'autor. Aquesta és la conclusió.

Però indubtablement, més enllà de la reconstrucció històrica que es fa i es documenta (que reposa sobre les investigacions assolides en els darrers vint anys), la tesi mira més lluny. En el fons, la preocupació que subjau, la reflexió que envaeix tot el treball és, a més, una altra: posar de manifest els canvis ecològics experimentats en els darrers set segles, canvis produïts pel procés d'antropització. De manera especial se n'emfatitza un: la modificació humana dels paràmetres hídrics. En efecte, el sistema del reg, les tècniques hidràuliques, les sèquies que trauen aigua del Xúquer i del Túria i la vessen a l'estany, així com els sistemes de producció i les rela-

cions socials que comporta el regadiu, esdevenen el centre de l'atenció. Qualsevol canvi en el sistema de regadiu —com els que planteja el "Pla de modernització de regadius"— repercuteix en l'Albufera. L'autor, com els millors historiadors, per a respondre a aquests problemes, dirigeix la mirada cap al passat, però mira aquesta evolució històrica i aquest canvi ambiental per a proposar-nos reflexionar sobre el present i el futur de l'espai que investiga. Com els millors geògrafs, Sanchis capta el paisatge com una síntesi de factors naturals, culturals i històrics, on un sap que es troba davant d'una tesi de geografia pel primmirat ús de la cartografia. Però al mapa s'afegeix la toponímia, la documentació d'arxiu, la sèrie fiscal, el testimoni del conflicte de l'usuari al llarg dels segles, el projecte o la realització de l'enginyer...

«EL SABER ACADÈMIC A LES FACULTATS DE LLETRES S'HA COMPARTIMENTAT EN EXCÉS»

Amb contundència, ens trobem davant d'un treball intersdisciplinari que trenca amb la tendència investigadora que predomina a la facultat (al capdavant, a les facultats de lletres de la universitat espanyola). El saber acadèmic, a les facultats de lletres, s'ha quartejat, s'ha esmollat, s'ha esquinçat, s'ha compartimentat en excés. Ha dissolt la unitat de l'objecte d'estudi en àrees i subàrees hiperespecialitzades que s'ignoren i es donen l'esquena inconscientment i absurdament, i que difícilment saben com col·laborar entre si, o no se'ls acudeix com fer-ho.

Les facultats de lletres, que haurien d'estar preocupades per formar professionals, amb eines que permeten als seus graduats penetrar en l'anàlisi social i reflexionar sobre l'acció humana (com aquesta tesi ens mostra), es tanquen en àrees i departaments impermeables. Els plans d'estudis que fem i refem ho ratifiquen. Res de geografia en història, res d'història en geografia. Inclús els doctorats són intradepartamentals. Tanmateix, el futur va per un altre camí: pel camí interdisciplinari. La gran diferència entre els nostres equips de recerca i d'altres llocs és aquesta: els nostres, closos; els altres amb professors que, des de perspectives diferents, conflueixen.

Per contra, aquesta tesi, a més d'explicar-nos l'Albufera, és una prova dels beneficis mutus que podem traure si ens proposem la col·laboració. Tota una lliçó afegida de política universitària.

